

Slonokoščena žolna (*Campephilus principalis*) ponovno odkrita //Urša Koce,

Povzeto in dopolnjeno po World Birdwatch, BirdLife International

1: Slonokoščena žolna (*Campephilus principalis*) je več desetletij veljala za izumrlo. Pozimi 2004 so jo spet opazili v poplavnih gozdovih Arkansasa v ZDA. risba: Peter Hayman

2: Cache River, narodni naravni rezervat v Arkansasu, kjer je po prvem naključnem srečanju z žolno stekla sistematična preiskava območja. Opazovan je bil najmanj en samec. foto: Mark Godfrey / The Nature Conservancy

3: Razcefrano lubje in les je ena od sledi, ki jih je za seboj domnevno pustila slonokoščena žolna. foto: Mark Godfrey / The Nature Conservancy

V Severni Ameriki je bila vnovič odkrita slonokoščena žolna (*Campephilus principalis*), ena največjih in najbolj spektakularnih žoln na svetu, ki je že nekaj desetletij veljala za najverjetneje izumrlo. Njeno angleško ime, »Ivory-billed Woodpecker«, opisuje eno njenih najbolj karizmatičnih značilnosti – kljun s sijajem slonovine.

Oba spola te vrste zbudjata pozornost z vpadljivim črno-belim vzorcem perja, čop na glavi samcev pa je ognjeno rdeče barve. Razpon njenih peruti meri kar 77 cm. Žolna je vse tiste, ki so se srečevali z njo, navdihovala skozi celotno človeško zgodovino. Indijanski domorodci so njen kljun uporabljali kot totem za uspešno bojevnost. Prvi naravoslovci, ki so jo upodabljali, so jo opisovali kot veličastnega, mogočnega, plemenitega, neukrotljivega in izredno lepega ptica. Sporočilo o njeni karizmi se skriva v njenem ljudskem sinonimu »Lord God Bird«. Ljudje so ob srečanju z njo namreč pogosto osuplo vzklíkili: »Lord God, what a Bird!« (ang. Gospod Bog, kakšen ptič!).

Novica, ki je bila pred kratkim objavljena v prestižni znanstveni reviji *Science*, je osupila ornitologe po vsem svetu. Vrsta je bila, čeprav redko naseljena, nekoč splošno razširjena v nižinskem poplavnem pragozdu na jugovzhodu ZDA. Od leta 1944, ko je bila v ostankih izkrčenega gozda potrjena zadnja nesparjena samica, pa je veljala za najverjetneje izumrlo. Podvrsta *bairdii* je svojčas kot stalnica zasedala nižinske gozdove po vsej Kubi. Manjša populacija te podvrste je bila na vzhodu države popisana in fotografirana še v letu 1956. Bežno opazovanje najmanj dveh osebkov v letih 1986 in 1987 s strani več strokovnjakov je bilo splošno sprejeto kot veljavno, vendar so bili večkratni ponovni poskusi, da bi potrdili neprekinjen obstoj te populacije, neuspešni.

Na podlagi nepotrjenih poročil o pojavljanju slonokoščene žolne na Kubi in v ZDA v devetdesetih letih dvajsetega stoletja je svetovna ornitološka nevladna organizacija BirdLife International vrsto opredelila kot kritično ogroženo, čeprav so mnogi verjeli, da je že izumrla.

Februarja 2004 pa je naključno srečanje v narodnem naravnem rezervatu Cache River v Arkansasu znanstveni-

ke spodbudilo k sistematičnemu preiskovanju območja. V naslednjih štirinajstih mesecih so ekipe izkušenih terenskih raziskovalcev napravile šest nadaljnjih pregledov gozdnatega območja Big Woods v porečju reke Mississippi. Opazovali so najmanj enega samca. Eden izmed raziskovalcev je posnel kratek video zapis, ki je kljub tehnični nepopolnosti pokazal značilnosti, po katerih je vrsta določljiva: večja velikost v primerjavi s sorodno vrsto *Dryocopus pileatus*, značilni črno-beli vzorec peruti v letu in mirovanju ter beli progji vzdolž hrta.

Potencialni habitat za vrsto se danes razprostira na več kot 220.000 ha. »Prvotna populacija je majhna, velike žolne pa se na razdrobljeno gozdno krajino, kot je Big Woods, prilagajajo tako, da razširijo svoje domače okoliše. Osebk v gozdovih Big Woods verjetno pokrivajo stotine kvadratnih kilometrov, da si zagotovijo vire za preživetje. Takšna nizka gostota bi torej lahko pojasnila borno oglašanje in trkanje po deblih dreves,« pojasnjujejo avtorji članka v reviji *Science*.

Gozdovi območja Big Woods se po obdobju sistematičnega izsekavanja z namenom pridobivanja dragocenega lesa in kmetijskih površin, ki je ključno prispevalo k izginjanju te vrste detla, obnavljajo. Tako postaja izpolnjenih vedno več pogojev, ki jih vrsta zahteva za uspešno gnezdenje in rast populacije. Če gnezdeči pari še obstajajo, obstaja tudi upanje za vnovični vzpon vrste.

Slonokoščena žolna je ena od šestih severnoameriških vrst ptič, katerih izumrtje je od leta 1880 potrjeno ali vsaj verjetno.

»To izjemno odkritje daje novo upanje za 18 vrst ptič, ki so opredeljene kot potencialno izumrle, naprimer strakoš vrste *Pterodroma caribbaea*, priba vrste *Vanellus macropterus* in raca vrste *Rhodonessa caryophyllacea*,« je povedal dr. Michael Rands, izvršni direktor organizacije BirdLife International. »Za te vrste za zdaj velja, da so verjetno izumrle, vendar je za to potrebna potrditev. Nekaj upanja za njihovo preživetje tako še vedno ostaja. Če je vrsta opredeljena kot izumrla, zanjo veljajo pomembni varstveni ukrepi. Financiranje seveda ne more biti usmerjeno v ohranjanje vrst, za katere velja, da so izginile.«

»Vsi, ki si delimo ta planet, smo lahko izjemno hvaležni posameznikom in organizacijam, katerih neutrudni napore so vodili k ponovnemu odkritju te ptice,« je povedal John Flicker, predsednik organizacije National Audubon Society, partnerja organizacije BirdLife International v ZDA. »Po zaslugi njihove predanosti nam je vsem dana druga možnost za ohranitev te veličastne žolne.« ●